

An aerial photograph of a wide river flowing through a rural landscape. The river is dark blue, contrasting with the surrounding green and yellow fields. On the left bank, there is a dirt road and some sparse vegetation. On the right bank, there are small settlements with houses and a large electrical substation with several tall pylons. In the background, a dam is visible across the river. The sky is blue with scattered white clouds.

АПОНОВ АРТЕМ МИКОЛАЙОВИЧ

**ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СПОРТСМЕНІВ-
ЮНІОРІВ
ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

**Науковий керівник:
д.б.н., професор Наконечний І. В.**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ. Проблеми підтримки спорту та фізичного виховання дітей в умовах сільських місцевостей Миколаївської області завжди були пріоритетними питаннями в діяльності органів самоврядування та шкільної адміністрації. Зниження фізичної активності, обмеження кількості вільного часу школярів та невідповідність програмних вимог щодо уроків фізкультури є факторами, які помітно нівелюють потенціал позитивного впливу спорту на дітей. Відповідно саме питання забезпечення умов та засобів адекватного розвитку дитини несуть основну актуальність для суспільства в цілому та для фахівців в області шкільної фізичної культури - особливо.

Вказані питання є не просто теоретичними, але й практично значно вагомими, вимагаючи постійного свого розв'язання в роботі будь якого вчителя фізичної культури, працюючого в сільській місцевості. Для сільських шкіл, частина з яких є опорними закладами освіти, стратегія розвитку шкільного спорту і тактика формування доброго фізичного здоров'я школярів украй актуальні, що і стало одним із мотивів вибору теми магістерської роботи, виконаної на базі Воронівського Ліцею Олександрівської громади Вознесенського району.

Мета роботи - формування особистості спортсменів юніорів засобами фізичної культури в умовах малокомплектних сільських шкіл (на прикладі Воронівського ліцею Олександрівської громади Вознесенського району)

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- вивчити та узагальнити новітні літературні матеріали щодо динаміки морфо-функціональних змін в організмі дітей із різним рівнем рухової та фізичної активності;
- оцінити результати шкільних занять фізичною культурою серед школярів юніорів молодших класів на прикладі контингенту учнів Воронівського ліцею Олександрівської громади;
- визначити основні заходи практичної реалізації заходів щодо попередження перенавантажень і травматизму дітей юніорів під час занять фізкультурою в школі;
- враховуючи малокомплектність класів розробити системне впровадження індивідуального підходу до побудови навчально-виховного процесу засобами фізичної культури;
- розробити спеціальний комплекс вправ для виховання силових якостей, гнучкості та виносливості школярів відповідно їх фізичного розвитку;

Об'єкт досліджень – навчально-виховний процес школярів юніорів молодших класів

Предметом досліджень є процес формування фізичного розвитку та підтримки здоров'я школярів юніорів молодших класів засобами фізичної культури в умовах малокомплектних сільських шкіл. сучасний стан іхтіофауни Таборівського водосховища.

Методи дослідження у відповідності з метою і завданнями роботи дослідження базовані на використанні теоретичних методів(аналізу,синтезу і прогнозування)та облікових методів.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РОБОТИ.

Результати досліджень, відображені в магістерській роботі дозволяють позитивно оцінити сучасні методичні засоби шкільної фізкультури в плані формування фізичного розвитку та підтримки здоров'я школярів сільських шкіл. Водночас, позитивні результати індивідуально-групових додаткових занять спортом з юніорами молодших класів свідчать про значний запас нереалізованого потенціалу фізичного виховання в системі шкільної освіти. Безперечно позитивний вплив спорту на освітній і виховний процес підготовки школярів в умовах малокомплектної сільської школи дозволяє вказати на необхідність розробки більш індивідуальних нормативів фізичного розвитку та силових якостей. Фахова розробка таких нормативів та їх рекомендаційне впровадження в практику роботи шкільних викладачів фізичного виховання є необхідним в умовах відсутності віко-статевих параметрів контролю стану організму дітей.

Опираючись на такі орієнтири можливо більш зосереджено працювати над питаннями оцінки і корекції рівня загальної фізичної підготовленості та рівня розвитку дітей молодших класів.

Найбільш важливим результатом розробки таких змішаних групових та індивідуальних планів роботи з дітьми є детальне визначення обсягів адекватних навантажень, особливо важливих на початковому етапі занять фізкультурою. Оцінка отриманих результатів розвитку школярів в умовах малокомплектних шкіл цілком можлива за комплексними ознаками, які включають в себе такі як: дисципліна, старанність, засвоєння матеріалу, використання на практиці здобутих результатів;

МАТЕРІАЛИ ТА ОБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Матеріалами даної роботи слугували результати власних досліджень, отримані в процесі виконання штатної роботи вчителя фізичного виховання в умовах Воронівського Ліцею. При цьому фіксували ті чи інші ознаки прояву впливу процесу фізичного виховання на розвиток і формування особистості школярів. Первинним матеріалом в процесі власних досліджень також слугували: інформаційні джерела науково-методичного характеру; звітна документація та спеціальна література зі сфери фізичної культури.

Значний обсяг фактичного матеріалу запозичений із спеціальної літератури, монографічної та періодичної, посилання на джерела запозичень приведені в тексті. Велике значення в якості вихідного матеріалу мали діючі в минулі роки офіційні нормативи росту, розвитку та фізичних властивостей організму дітей, на які завжди орієнтувались при оцінках поточних результатів обліку.

В якості базових матеріалів досліджень були використані власні результати польових досліджень іхтіофауни, виконані влітку-восени на Таборівському водосховищі, а також низка ретроспективних даних щодо аналогічних досліджень видового складу гідробіонтів річок Нижнього Побужжя.

Інформаційну базу даної роботи також формували методичні та фактичні матеріали, отримані з наукової літератури, періодичної та монографічної.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Для вирішення мети та завдань дослідження використовували наступні методологічні підходи та методи:

- теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури;
- педагогічні спостереження і хронометраж;
- аналіз документів планування;
- анкетування опитування фахівців в галузі фізичного виховання;
- оцінка змагальної діяльності;
- тестування;
- метод експертних оцінок; педагогічний експеримент,
- методи математичної статистики.

Рис. 1. Розташування Воронівського ліцею в селі Воронівка, на основі матеріалів сервісу Гугл-карт (47.647335, 31.422371)

Рис. 2. Будівля Ліцею та її сучасний стан

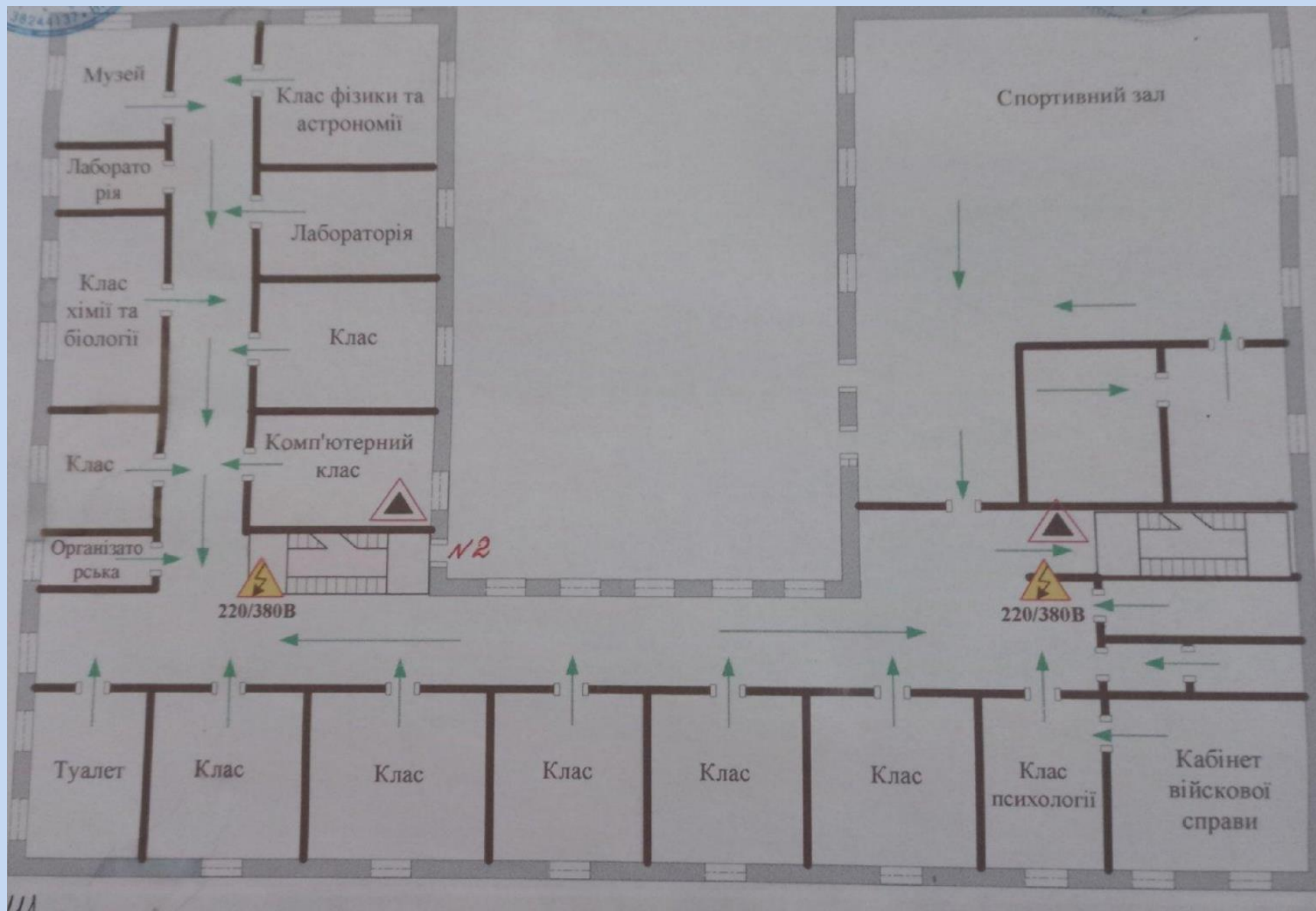

Рис. 3. Структурна схема внутрішнього розташування класів і спортзалу

Будівля школи типова, двоповерхова, має П-подібну структуру приміщень. Побудована в 1997 році за новим на той час проектом сільської школи і успішно розташована на північно-західній околиці села поблизу дороги на Вознесенськ. Поряд із школою знаходиться невеликий молодий парк, стадіон та спортивний майданчик. Останні інтенсивно використовуються для занять фізкультурою та рухливих ігор у теплий період року. Територія школи має тверде покриття, спортивний майданчик теж має спеціальне покриття, яке поширюється і на перехід до будівлі Ліцею.

Зимовий спортзал площею 316 м² світлий і теплий в опалювальний сезон, дозволяючи його щоденне використання до 9 годин поспіль. Також у спортзалі взимку проводяться загально-шкільні заходи, міжшкільні змагання тощо

Стан ґрунтового стадіону загалом задовільний і дозволяє проведення там відповідних змагань шкільних команд та певні бігові заняття, гру в футбол тощо

**Оцінка мотиваційної зацікавленості до
активних рухових дій, фіксовані у
вересні-жовтні 2023 і 2024 року (середні)**

Клас	Оцінка мотиваційної зацікавленості до активних рухових дій			
	висока	середня	низька	Не визначились
1	16	53	30,4	2,6
2	31	44	22,0	3,0
3	32	51	17,0	-
5	44,5	17,5	38,0	-
6	42,4	21,0	36,6	-

Рівні творчої уяви учнів молодших класів та для порівняння учнів 6 класу

Клас	Рівні творчої уяви дітей молодших класів за результатами досліджень 2023 - 2024 року			
	висока	середня	низька	Не визначились
Перший клас				
1 півріччя	11	61	28	-
2 півріччя	25,5	58	28,5	3,5
Другий клас				
1 півріччя	26	43	31	-
2 півріччя	28	47	25	
Третій клас				
1 півріччя	30	49	21	-
2 півріччя	33	54	17	-
Середні по молодшим класам				
1 півріччя	27,3	43,4	30,3	-
2 півріччя	29,5	48,0	23,5	-
6 клас				
1 півріччя	30	31	38	-

Рівні самооцінки школярів молодших класів

Клас	Результати визначення самооцінки учнів		
	висока	середня	низька
1	71	9	20
2	63	15	22,0
3	64	19	17,0
Середні	66	14,3	19,6
5	57,5	36,5	18,0

Достовірність відмінностей (середні показники) особистісного розвитку школярів юніорів за результатами впровадження обраної програми (за результатами обліків 2023 і 2024 років)

$\bar{X}$ Показники особистісного розвитку	Юніори першого класу в 2023 році класів (n = 16)	Юніори другого класу в 2024 році (n = 24)	t
	$\pm \delta$	$\pm \delta$	
Мотиваційна готовність до рухової діяльності	5,8 $\pm$ 1,71	4,8 $\pm$ 1,69	2,11 **
Творча уява	3,4 $\pm$ 0,97	3,0 $\pm$ 0,74	2,35 *
Самооцінка	2,1 $\pm$ 0,52	2,2 $\pm$ 0,53	-1,79 ***

Достовірність відмінностей особистісного розвитку дітей-юніорів та їх ровесників у віковій групі 9 років

$\bar{X}$ Показники особистісного розвитку	8 річні діти (n = 19)	Ці ж діти наступного року (n = 14)	t
	$\pm \delta$	$\pm \delta$	
Мотиваційна готовність до рухової діяльності	6,8 $\pm$ 1,68	5,7 $\pm$ 1,80	2,77 *
Творча уява	3,4 $\pm$ 0,93	3,0 $\pm$ 0,78	2,76 *
Самооцінка	1,83 $\pm$ 0,65	2,13 $\pm$ 0,68	2,34**

Достовірність відмінностей особистісного розвитку юніорів 10-11-ти років, які постійно займались у спортсекції

Показники особистісного розвитку	$\bar{X}$ Юніори 9-10 років (n = 19)	Ці ж юніори через рік (n = 18)	t
	$\pm \delta$	$\pm \delta$	
Мотиваційна готовність до рухової діяльності	7,2 $\pm$ 1,86	6,0 $\pm$ 2,15	3,79 *
Творча уява	4,1 $\pm$ 1,27	3,4 $\pm$ 1,19	3,33 *
Самооцінка	1,8 $\pm$ 0,62	2,2 $\pm$ 0,66	-3,06 *

Порівняльна характеристика середніх показників рівня розвитку хлопчиків 8-9 років

№	Показники: Абсолютні/бальні	Третій клас M+-ms	Четвертий клас M+-ms	достовірність відмінностей p
1	Інтелектуальний розвиток (бали)	99,0+-3,3	101,0+-2,7	>0,05
		12,2	10	
2	Логіка мислення (питомі одиниці)	6,1+-0,2	6,9+-0,2	<0,05
		0,7	0,9	
3	Короткочасна пам'ять (питомі одиниці)	7,8+-0,5	8,0+-0,4	>0,05
		2	1,3	
4	Критичність розуму (питомі одиниці)	7,0+-0,5	8,1+-0,3	>0,05
		1,8	1	
5	Розподіл уваги (питомі одиниці)	7,2+-0,4	8,2+-0,2	<0,05
		1,4	0,9	
6	М'язова витривалість (к.р.)	30,7+-3,1	46,8+-2,3	<0,001
		11,6	8,6	
7	Швидкісно- силовіякості (м.)	2,3+-0,1	2,4+-0,1	>0,05
		0,3	0,3	
8	Гнучкість (см.)	8,5+-1,7	9,1+-1,9	>0,05
		6,3	7	
9	Силові якості (к.р.)	30,8+-2,6	36,5+-3,0	>0,05
		9,7	11,3	
10	Швидкісні якості (сек.)	7,6+-0,3	7,7+-0,3	>0,05
		1,2	1,1	

ВИСНОВКИ

1. В методичному плані успішним для об'єктивного визначення індивідуального профілю особистісного відношення школярів молодших класів щодо занять фізкультурою виявився індивідуальний підхід, який передбачає проведення бесід та анкетування без впливу та без прикладу відповідей однокласників. При цьому учні перших класів не завжди розуміють сутність питань і часто фантазують, завищуючи власні прагнення та самооцінку, що вимагає певних поправочних коефіцієнтів;

2. Повноцінний індивідуальний профіль дитини 7-10 років, потрібний для його об'єктивного оцінювання, включає в себе 7 оцінкових параметрів: 1) психосоматичні симптоми, 2) емоційні стани, 3) індивідуальні особливості, 4) рухові якості, 5) психічні процеси, 6) соціальні відносини, 7) успішність навчальних занять;

3. Сучасні особливості особистісної фізичної культури щодо школярів молодших класів (у віці 7-9 років), свідчать про наявність тісних взаємозв'язків самооцінки рухової підготовленості зі станом здоров'я і тривалістю занять фізичними вправами;

4. Результати анкетного опитування показали тісний взаємозв'язок між настроєм, самопочуттям і комфортністю, а також між потребою у фізичній активності та комунікативними якостями, а також дозволенням із друзями. Для 26% хлопців і 23% дівчат уроки фізичної культури часто нудні, для 52% хлопців і 48% дівчат - іноді.

5. У 56% учнів переважно проявляється спокійний стан, у той же час 59% відчувають тривогу рідко, або ніколи, 21% вважають себе щасливими кожного тижня. Відчуття радості знайоме 52% учнів кожен день, а тривога відвідує 18% учнів більше 2 разів на тиждень.

6. Оцінюючи свою фізичну підготовленість, 47% учнів юніорів відповіли, що вони не дуже добре підготовлені. Оцінили свою витривалість і координацію вище середнього рівня, відповідно 34% і 35%. Характеризуючи своє здоров'я, 50% школярів юніорів вважають себе цілком здоровими;

7. У перспективі на майбутнє необхідне введення отриманих результатів обліку фізичного стану у загальну систему фізичного виховання школярів сільських шкіл, базуючи їх на систематизації уроків фізкультури та використання ряду допоміжних спортивних ігор для оптимізації рівня рухливості школярів. Комплекс вправ на розвиток витривалості можливо змінювати в залежності від вікової категорії дітей та їх індивідуальних особливостей.

ПРОПОЗИЦІЇ

Визначено сукупність педагогічних умов, що сприяють розвитку і формування особистості школярів юніорів молодшого віку засобами фізичної культури. Ними виступають: цілісне бачення дитини в умовах проектування єдиного педагогічного процесу; знаходження способів інтеграції різних видів дитячої діяльності; варіативність освітнього простору, що забезпечує дитині можливість вибору і прояви самостійності у відповідності з інтересами і схильностями, наявність комплексу достовірної інформації про стан фізичної підготовленості, розвитку психічних процесів у дошкільнят; облік індивідуальних можливостей, потреб, інтересів кожного; організація педагогічного процесу способами підтримки та супроводу.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

